

Tadeusz Śliwa, *Pawłowski Franciszek Ksawery (1807–1876)* [w:] Tekstowa kartoteka osobowa przemyslan, pod red. Anny Siciak, na stronie Przemyskiej Biblioteki Publicznej

Pawłowski Franciszek Ksawery (1807–1876), krypt.: X FrPawł., XP, pn.p., prałat kapituły przemyskiej, bibliista, historyk diec. przemyskiej

Pochodził z mieszczańskiej rodziny leżajskiej Jana i Magdaleny. Do szkoły średniej uczęszczał w Rzeszowie i Przemyślu. W nim też zaczął naukę teologii, ale wysłany do Wiednia studiował ją tam 4 lata. Odwołany do Przemyśla, w 1831 r. otrzymał święcenia kapłańskie, następnie był kapelanem i sekretarzem bpa Jana Potoczkiego (1825–1832), przejściowo administrował parafię Wysoka k. Łańcuta. Powołany do Przemyśla, w latach 1833–1844 w Instytucie Teologicznym wykładał Pismo Św. Nowego Testamentu. Ponadto w latach 1842–1851 był wicerektorem Sem. Duch., a od 1859 jego rektorem. Zatrudniono go także w konsystorzu biskupim, gdzie spełniał różne funkcje, z których najważniejsza była prezesura sądu biskupiego do spraw małżeńskich – 1863–1864. Już w 1850 r. został mianowany członkiem kapituły katedralnej, w której w 1855 r. został prałatem scholastykiem, a w związku z tym stał się głównym wizytatorem szkół ludowych w diecezji, co spełniał do 1866 r. Nowe obowiązki oderwały go (w 1860 r.) od pracy w Sem. Duch.

Pawłowski miał predylekcję do historii, był przy tym pracowity, toteż rozwinął znaczącą działalność naukową. Pierwsza jego praca o papieżu Grzegorzem W. (590–604) została opublikowana w 1837 r. w czasopiśmie „Przyjaciel Chrześcijańskiej Prawdy”, następną była o Św. Cyprianie bpie Kartaginy

i męczenniku (zm. 258). Od 1863 r. ogłosił w: *Schematismus cleri saecularis et regularis Dioeceseos rit(us) lat(ini) Premisliensis pro A. D. 1863* na podstawie archiwaliów diecezjalnych krótki szkic historyczny dla 263 parafii, 21 klasztorów męskich i 4 żeńskich. Powtarzano to do 1912 r. z drobnymi uzupełnieniami. Umieścił w nim także chronologiczny katalog członków kapituły katedralnej, a także „Szematyzm szkół ludowych i ich nauczycieli” – także rezultat jego pracy jako wizytatora. Najpoważniejszą jednak jego pracą opartą na źródłach były biogramy 59 biskupów przemyskich doprowadzone do bpa A. Manastyrskiego (1863–1869) – *Premislia sacra sive series et gesta episcoporum r. l. Premisliensium, Cracoviae 1869, 682, XXX s.*

Prace historyczne stały się podstawą w 1872 r. do powołania go na członka utworzonej wtedy Akademii Umiejętności w Krakowie, w wydziale Historyczno-Filozoficznym. Inną poważną pracą naukową związaną z jego nauczaniem były 4-tomowy *Psalterz czyli Księga psalmów*, który krótkim komentarzem objaśnił (Kraków 1872). W rękopisie pozostał cenny „Liber memorandorum capituli cathedralis...” zawierający krótkie biogramy członków kapituły, jak i jej historię (w Archiwum Archidiecezjalnym w Przemyślu). Kilka innych rękopisów prac biblistycznych zaginęło.

W testamencie zostawił legaty dla katedry, ubogich krewnych celem kształcenia się ewentualnie ubogiej młodzieży Leżajska i Przemyśla. W 1872 r. został papieskim prałatem domowym. Zm. w Przemyślu 26 VII 1876. Jego epitafium znajduje się w katedrze przemyskiej.

Bibliografia: Bialic D., *Polski słownik biograficzny*, t. 25, Wrocław-Warszawa [i in.] 1980, s. 497-498, tamże bibliogr. przedm.; Śliwa T., *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 3, red. ks. H. Wyczawski, Warszawa 1982, s. 332-333, tamże bibliogr.